

CHỌN LỰA

Chuyện phiếm của Gã Siêu

Có thể nói được rằng : chúng ta đang sống trong một thời buổi lạm phát những khẩu hiệu.

Này nhé, bước ra ngoài đường ngược mắt nhìn lên trời, liền thấy ngay những tấm biểu ngữ giăng ngang với những khẩu hiệu hô hào cho chính sách của nhà nước.

Bước vô trường học là thấy ngay trên tường vách những khẩu hiệu khuyến khích đám học trò siêng năng và chăm chỉ, lễ phép và lịch sự.

Chẳng hạn trước tình trạng xuống cấp về phương diện đạo đức, trò dám thượng cẳng chân hạ cẳng tay với thầy, người ta liền viết câu tục ngữ của người xưa :

- Tiên học lễ, hậu học văn.

Riêng với các thầy cô, nhiều người thâm nghĩ trong bụng rằng :

- Tiên học võ, hậu dạy văn.

Chẳng hạn trước tình trạng chất lượng giáo dục ngày một kém, người ta lo cái cách lên, cái cách xuống, đồng thời để đám học trò giảm bớt đi sự sa sút, người ta luôn nhắc nhở :

- Ngày nay học tập, ngày mai giúp đời.

Chẳng hạn để mọi người ý thức tầm mức quan trọng của việc giáo dục, người ta bèn “anh dũng” trích lời bác Hồ :

- Kế trăm năm trồng người.

Sự thực thì bác Hồ cũng đã mượn đỡ tư tưởng trên của Quản Trọng mà phát biểu cho oai. Quản Trọng cũng gọi là Quản Tử, tên là Di Ngô, sống đời Xuân Thu, làm đến chức Tể tướng giúp Tề Hoàn Công lập nên nghiệp bá. Vì thế, được vua Tề tôn lên bậc Trọng phụ, coi như cha. Quản Trọng đã từng bảo :

- Nhất niên chi kế, mạc như thụ cốc.

Thập niên chi kế, mạc như thụ mộc.

Chung thân chi kế, mạc như thụ nhân.

Có nghĩa là :

- Kế một năm, không gì bằng trồng lúa.

Kế mười năm, không gì bằng trồng cây.

Kế trọn đời, không gì bằng trồng người.

Chính vì vậy, trước năm 1975, Viện Đại Học Công Giáo Đalat đã chọn cho mình cái tên là “Thụ Nhân”, “Trồng người”.

Về đến nhà, bật truyền hình lên xem, thì ôi thôi đầy rẫy những khẩu hiệu. Thượng vàng hạ cám, lãnh vực nào cũng có. Vậy khẩu hiệu là cái chi chi ?

Trước hết, khẩu hiệu là lời hô to của đám đông. Chẳng hạn mỗi khi xuống đường đi biểu tình, người ta không ngần ngại gân cổ lên mà hô vang những khẩu hiệu, đại khái như :

- Hoan hô.

- Đả đảo.

Tiếp đến, khẩu hiệu là những câu viết ngắn hay những lời nói gọn, nhưng hàm xúc, được dùng để nhắc nhở và kích thích lòng người.

Như trên gã đã nói : khẩu hiệu dường như đang bị lạm phát và có mặt ở mọi nơi và trong mọi lúc, đặc biệt về phương diện nhà nước và quảng cáo.

Thực vậy, nhà nước thường hay dùng những khẩu hiệu để tuyên truyền cho đường lối và chính sách của mình.

Chẳng hạn để dân chúng hiểu biết về chính sách dân số mà...cai đẽ, người ta bèn viết :

- Dù gái hay trai, chỉ hai là đủ.

Tuy nhiên, nếu người ta triệt để áp dụng khẩu hiệu này vào cuộc sống, thì đôi khi lại xảy ra những tình huống...cười ra nước mắt.

Thí dụ như một số nước bên phương tây, số người già mỗi ngày một nhiều, còn số người trẻ mỗi ngày một ít và như vậy xã hội đang gặp phải nguy cơ bị...”lão hóa”.

Thí dụ như Trung quốc, số con trai thì nhiều mà số con gái thì ít, nên không thiếu gì những chú ba tàu, chịu khó lặn lội sang tận Việt Nam để tìm...vợ, hay mua...vợ.

Chẳng hạn để dân chúng hiểu biết và phòng ngừa về sự lây lan của cơn bệnh thế kỷ HIV-AID, người ta cố động :

- Hãy nói không với ma túy và mại dâm.

Và sau ngày 30 tháng 4 năm 1975, hình như đi tới đâu gã cũng thấy xuất hiện một khẩu hiệu khuyến khích cho việc sản xuất :

- Lao động là vinh quang.

Mấy tên bọm nhậu đóng chốt ở mấy quán cóc bên vỉa hè, nhân lúc trà dư tửu hậu bèn ngửa miệng mà bồi thêm vào cho đậm đà ý vị :

- Lang thang thì chết đói,
Hay nói thì ở tù,
Lù khù thì sống lâu.

Còn trong lĩnh vực quảng cáo, khẩu hiệu như gặp được một vùng đất màu mỡ và phì nhiêu cho trăm hoa đua nở. Khi lên những mẫu quảng cáo, bao giờ người ta cũng muốn đánh mau, đánh mạnh vào đầu óc của kẻ tiêu dùng, nên đã đưa ra những khẩu hiệu ngắn gọn, dễ hiểu và dễ nhớ.

Nếu gã không lầm, thì hồi trước năm 1975, nói tới thuốc bổ, người ta nghĩ ngay tới Activit, thuốc bổ gan bò tươi Hòa Lan. Nói tới xe gắn máy, người ta nghĩ ngay tới Suzuki an toàn trên xa lộ, thanh lịch trên đường phố. Nói tới kem đánh răng, người ta nghĩ ngay tới anh bảy chà Hynos...

Bây giờ cũng thế, mỗi sản phẩm đều được gán cho một khẩu hiệu dễ dễ dàng đi vào lòng người. Gã chỉ xin đưa ra một vài khẩu hiệu điển hình mà thôi :

- Nước giải khát 7 Up với khẩu hiệu : Mở lối đi riêng.
- Sữa Milo với khẩu hiệu : Cả ngày tràn đầy năng lực.
- Cà phê Trung Nguyên với khẩu hiệu : Khai nguồn sáng tạo.
- Dầu gội đầu Sunsilk với khẩu hiệu : Nuôi tóc chắc khỏe.

Và có cả những khẩu hiệu đọc lên như muốn nổi da gà và toát cả mồ hôi hột, như những khẩu hiệu quảng cáo cho băng vệ sinh phụ nữ!!!

Trong cuộc sống thường ngày, gã cũng ghi nhận được rất nhiều những khẩu hiệu, đúc kết từ biết bao nhiêu kinh nghiệm quý giá, được đưa ra làm tiêu chuẩn hướng dẫn cho mọi hành động, hay làm kim chỉ nam xác định đường đi nước bước trong cuộc đời. Chẳng hạn :

- Sống là tranh đấu.

Đúng thế, sống trong cuộc đời chúng ta giống như người bơi ngược dòng nước. Nếu không cố gắng bơi, thì chắc chắn sẽ bị dòng nước cuốn trôi. Không tiến tức là lùi. Trong khi người khác đang hăm hở tiến lên, còn mình cứ giậm chân tại chỗ, thì chắc chắn sẽ bị kẻ là bị thụt lùi, bị tụt hậu, bị đẩy về phía sau mất rồi.

Ăn theo những mẫu quảng cáo trên, hôm nay gã xin bàn đến một khẩu hiệu rất đơn giản, nhưng lại có một tầm mức khá quan trọng đối với mỗi người chúng ta. Khẩu hiệu ấy như thế này :

- Sống là chọn lựa.

Kể từ khi rời ghế nhà trường, để bước chân xuống cuộc đời, những kiến thức thu lượm được qua sách vở suốt những năm dài học tập, cứ dần dần bị rơi rụng tả tơi. Nay một tí và mai một tí, thành thử cho đến bây giờ chẳng còn đọng lại được bao nhiêu. Thậm chí có những thứ ngày xưa đã in đậm vào trong đầu óc, thế mà bây giờ cũng đã bị quên bồng đi mất từ hồi nào cũng chẳng hay.

Hình như có một ông triết gia nào đó đã trình làng một định đề của mình như sau :

- Tôi suy tư, tức là tôi hiện hữu.

Cùng một thể thức ấy, gã cũng có thể nói được rằng :

- Tôi chọn lựa, tức là tôi hiện hữu.

Thực vậy, con người được Thượng đế trao ban cho sự tự do. Chính nhờ sự tự do mà con người có thể chọn lựa. Và sự chọn lựa luôn theo sát chúng ta từng giây từng phút, để rồi làm nên nét đặc thù của con người.

Có một con trâu, sau một buổi lao động cật lực trên đồng ruộng, về tới nhà thì mệt nhoài. Vừa đói lại vừa khát. Ông chủ liền thưởng công, ưu ái đem tới một bó cỏ non và một thau nước mát. Con trâu định ăn miếng cỏ, nhưng rồi lại đưa mắt nhìn thau nước. Định uống ngụm nước nhưng rồi lại đưa mắt nhìn bó cỏ. Phân vân không dám chọn lựa, đành phải chịu đói và chịu khát, khi cỏ non và nước mát ở ngay trước miệng.

Kinh nghiệm cũng cho thấy, tự thăm sâu cõi lòng luôn vọng lên một tiếng nói tuy âm thầm nhưng quyết liệt, thôi thúc chúng ta làm việc tốt và tránh việc xấu. Vì thế, trước mỗi hành động, chúng ta đều phải chọn lựa : làm hay không làm. Rồi nếu đã chọn làm, thì làm điều lành hay điều dữ. Như vậy, cuộc đời chúng ta được dệt nên bởi những chọn lựa không ngừng.

Tuy nhiên, có những chọn lựa không phải chỉ ảnh hưởng tới một khoảng khắc nào đó, mà còn ảnh hưởng tới toàn bộ cuộc sống chúng ta bởi vì đã vạch ra cho chúng ta một con đường phải đi suốt dọc cuộc đời.

Chẳng thế mà một ông người Pháp đã xác quyết một cách rất chí lý như sau :

- L'avenir d'un homme dépend de quelque "oui" ou de quelque "non" prononcés de 16 à 20 ans.

Có nghĩa là :

- Tương lai mỗi người tùy thuộc vào một vài câu “có” hay một vài câu “không”, được thốt lên ở lứa tuổi từ 16 đến 20.

Nói cách khác :

- Tương lai mỗi người tùy thuộc vào một vài chọn lựa được thực hiện từ thời niên thiếu.

Gã chỉ xin nêu lên hai chọn lựa điển hình, có tính cách định hướng, làm nên một lối đi cho cuộc đời.

Chọn lựa thứ nhất, đó là chọn lựa cho mình một bậc sống.

Đúng thế, trước ngưỡng cửa cuộc đời chúng ta có hai ngã rẽ. Một là dẫn thân vào nếp sống tu trì, theo đuổi lý tưởng phục vụ Chúa và người khác. Hai là dẫn thân vào nếp sống lứa đôi, xây dựng một mái ấm gia đình.

Nếu chọn nếp sống tu trì, thì cũng phải lựa cho mình một hướng đi, đó là tu triều hay tu dòng.

Nếu chọn tu dòng, thì cũng phải lựa cho mình một linh đạo, hay nói một cách cụ thể hơn, phải lựa cho mình một dòng tu để mà đầu tư công sức vào đó.

Bởi vì trong lòng Giáo hội, có rất nhiều dòng tu và mỗi dòng tu lại theo đuổi một lý tưởng khác nhau, như một thửa vườn với muôn hoa khoe sắc. Tuy cùng phục vụ Chúa và người khác, nhưng mấy sư huynh Lasan lại chuyên về dạy học, mấy thầy Gioan Thiên Chúa lại chuyên về bệnh nhân, mấy cha Don Bosco lại chuyên về giới trẻ... Và nhất là các dòng nữ.

Hỏi rằng trên thế gian này có bao nhiêu dòng nữ ? Một người có óc khôi hài và cũng được liệt vào hạng thích đùa, đã trả lời như sau :

- Đức Chúa Trời là Đấng thông minh sáng suốt vô cùng, thế mà Ngài cũng đành phải bó tay, không biết đích xác được hiện nay trên thế gian có bao nhiêu dòng nữ!!!

Còn nếu chọn nếp sống lứa đôi, thì cũng phải lựa cho mình một anh chàng hay một chị nàng nào đó, để mà yêu thương, kết tóc xe tơ, thành vợ thành chồng và gắn chặt đời mình lại với nhau.

Thực vậy, trong quá trình giao tiếp, một anh chàng có lẽ đã gặp gỡ và làm quen với cô này cô khác, chẳng hạn như cô Cam, cô Quít, cô Mít, cô Bưởi...

Đây là lúc phải nhìn cho rõ chiếc xương sườn cụt của mình. Đây là lúc phải nhận ra cái “nửa kia của mình”.

Một khi đã chọn cô Mít, thì cũng phải có can đảm khước từ cô Quít, cô Cam, cô Bưởi...chứ không được bắt cả hai tay, vợ đũa cả năm, hay đứng núi này trông núi nọ.

Chọn lựa thứ hai, đó là chọn lựa cho mình một nghề nghiệp.

Thực vậy, nghề nghiệp sẽ theo mình trong suốt cả cuộc sống, vì đó là một chiếc cân câu com, đem lại ấm no cho bản thân và gia đình, cũng như đóng góp cho xã hội.

Vì thế, phải lựa cho mình một nghề nghiệp phù hợp với sở thích và khả năng. Chẳng có nghề nghiệp nào xấu cả, mà chỉ có những con người xấu, lạm dụng nghề nghiệp của mình để làm những điều xằng bậy mà thôi.

Một khi đã có được sự chọn lựa, chúng ta cần phải cố gắng thực hiện cho bằng được sự chọn lựa ấy, có nghĩa là phải đầu tư công sức của mình vào con đường đã chọn và đã lựa.

Đúng thế, nếu chọn nếp sống tu trì, thì cần phải ra sức tu học, chấp nhận mọi kỷ luật, nhờ đó thăng tiến bản thân, đổi mới cuộc đời, mỗi ngày một trở nên đạo đức và thánh thiện hơn, nhờ đó việc phục vụ sau này sẽ gặt hái được những thành quả tốt đẹp.

Nếu chọn nếp sống lứa đôi, thì cần phải ra sức làm cho tình yêu được phát triển mỗi ngày một trở nên đậm thắm, bằng cách dám chấp nhận những hy sinh cho nhau và vì nhau, nhờ đó gia đình sẽ trở thành một mái ấm ngập tràn hạnh phúc.

Nếu chọn một nghề nào đó, thì cần phải ra sức trau dồi để tay nghề được vững, bởi vì như người xưa đã bảo :

- Trăm hay không bằng tay quen.

- Nhất nghệ tinh, nhất thân vinh. Có nghĩa là chuyên sâu một nghề cho giỏi, thì chắc chắn bản thân sẽ được vinh quang và sung sướng.

Còn nếu nghề nào cũng biết tí ti, cũng biết chút đỉnh, cũng biết qua quít...thì rồi sẽ chẳng biết được một nghề nào cả. Nhất là thời buổi hiện nay, một thời buổi đòi hỏi phải chuyên môn trong mọi lãnh vực. Kiến thức lơ mơ, tay nghề xoàng xĩnh, không sớm thì muộn cũng sẽ bị đào thải.

Và cuối cùng, một điều không thể bỏ qua, đó là phải trung thành với sự chọn lựa của mình.

Thực vậy, nếu chọn đời sống tu trì thì phải trung thành với ơn gọi của mình. Dĩ nhiên, trong phạm vi ơn gọi, Thiên Chúa đóng vai trò chủ động, bởi vì như lời Ngài đã nói ngày xưa :

- Không phải các con đã chọn Thầy, nhưng chính Thầy đã chọn các con và sai các con đi.

Tuy nhiên, chúng ta cũng cần phải cộng tác với ơn Chúa, bằng cách quảng đại đáp trả và trung thành với ơn gọi Chúa đã dành cho mình.

Vốn biết rằng thân phận con người thì yếu đuối và có thể sa ngã vấp phạm bất cứ lúc nào. Vì thế, cần phải cậy dựa vào sự nâng đỡ và trợ giúp của Chúa. Đồng thời cũng phải làm hết sức mình để gắn bó với Ngài. Chúa cũng đành bỏ tay chịu vạ khi chúng ta quay lưng phản bội Ngài.

Đây cũng là một hiện tượng đáng buồn vì nhiều linh mục và tu sĩ giữa đường đứt gánh, cởi bỏ chiếc áo nhà dòng và thiên chức của mình, để trở về thế gian, làm một phó...giáo dân, bằng không thì cũng kéo lê cuộc sống, bỏ đạo chẳng ra bỏ đạo, mà bỏ đời cũng chẳng ra bỏ đời, láo nháo như cháo với cơm.

Còn nếu chọn đời sống lứa đôi, thì phải trung thành với người bạn đường của mình. Thực vậy, một khi đã tiến đến hôn nhân, chúng ta chính thức công bố sự chọn lựa của mình. Mà chọn lựa vừa có nghĩa là chấp nhận, lại vừa có nghĩa là từ bỏ. Phải chấp nhận người mình yêu với tất cả sở trường và sở đoản, với tất cả ưu điểm và khuyết điểm. Khuyết điểm thì giúp nhau khắc phục. Ưu điểm thì giúp nhau phát triển. Đồng thời phải từ bỏ tất cả những gì khả dĩ làm cho tình yêu bị sứt mẻ và rạn vỡ.

Rất nhiều người đã lên tiếng về cuộc khủng hoảng gia đình hiện nay. Số các cặp vợ chồng lôi nhau ra tòa để ly dị mỗi ngày một gia tăng đến chóng cả mặt, làm cho gia đình bị đổ vỡ, vô phương cứu chữa. Và một trong những nguyên nhân dẫn đến tình trạng bi đát này, đó là người ta đã không trung thành với nhau. Người ta đã chia sẻ tình yêu của mình một cách thắm lén và vụng trộm với một kẻ thứ ba. Người ta đã sống theo kiểu : Ông ăn chả, thì bà cũng ăn nem. Chỉ khổ đau và tội nghiệp cho những đứa con còn nhỏ bé và thơ ngây mà thôi.

Sau cùng, nếu đã chọn cho mình một nghề để sinh sống, thì cũng cần phải kiên nhẫn và trung thành với nghề nghiệp ấy. Dù gặp phải khó khăn hay gian nan thử thách cũng vẫn kiên nhẫn, bởi vì lắm khi :

- Thất bại là mẹ thành công.

Nhờ thất bại mà chúng ta tích lũy được những kinh nghiệm quý giá, hứa hẹn những kết quả to lớn hơn :

- Chớ thấy sóng cả mà lo,

Sóng thời mặc sóng, chèo cho có chừng.

Hầu hết những người thành công trên đường đời đều là những người đã từng gặp phải những thất bại đắng cay, nhưng họ biết trung thành và kiên nhẫn, vươn lên từ những thất bại và đắng cay ấy. Vì thế người xưa đã từng khuyên nhủ :

- Hữu chí sự cánh thành. Nghĩa là có chí thì sự nghiệp được thành.

Sách “Cổ học tinh hoa” kể lại một mẩu chuyện như sau :

Nước Trịnh có người học nghề làm dù che mưa, ba năm mới thành nghề. Trời đại hạn, không ai dùng đến dù, anh ta bèn bỏ nghề làm dù, đi học nghề làm gầu tát nước.

Lại học ba năm mới thành nghề làm gầu, thì trời mưa luôn mãi, không ai dùng đến gầu. Bấy giờ anh ta lại quay về nghề làm dù như trước.

Không bao lâu, trong nước có giặc, dân gian nhiều người phải đi lính, mặc đồ nhung phục, không ai cần đến dù. Anh ta xoay ra nghề đúc binh khí thì đã già quách rồi.

Úc Ly Tử thấy anh ta, thương tình mà nói rằng :

- Than ôi ! Bác chẳng đã già mất rồi ư ! Già hay trẻ không phải là tự người, mà là tự trời, điều ấy cố nhiên. Nhưng nghề nghiệp thành hay bại, dù lỡ thời không gặp dịp, cũng không nên đổ cả cho trời, tất có mình ở trong. Ngày xưa nước Việt có một người làm ruộng, cấy lúa chiêm ba năm đều hại vì lụt cả. Có người bảo anh ta nên tháo nước mà cấy lúa mùa, anh ta không nghe, cứ cấy chiêm như trước. Năm ấy nắng to, mà nắng luôn ba năm, vụ chiêm nào cũng được, thành ra anh ta kéo lại hòa cả mấy năm mất mùa trước. Cho nên có câu rằng :

- Trời đại hạn, nghĩ đến sấm thuyên,

Trời nông nục, nghĩ đến sấm áo bông.

Đó là một câu thiên hạ nói rất phải.

Tác giả sách “Cổ học tinh hoa” cũng đã góp thêm một lời bàn như sau :

Người ta làm nghề gì, ai chẳng muốn cho nghề ấy được phát đạt, thịnh vượng. Song gặp thời thì hay, lỡ thời hóa dở. Như thế thì cái thời cũng quan hệ với nghề của mình lắm.

Khốn nỗi cái thời là tự ở đâu đâu, chớ không tự mình gây lấy được, cho nên có lắm người làm nghề, không thành nghề, thường nói rằng :

- Mưu sự tại nhân, thành sự tại thiên.

Nghĩa là người chỉ mưu tính công việc, còn công việc nên hay không nên, là do tại trời. Song người có gan, dù cho lỡ thời cũng cứ vững dạ mà giữ lấy nghề, vì nghề chắc đã thành, thì tất cũng có chốn dụng, chẳng chóng thì chầy, chẳng nhiều thì ít.

Cứ nay làm nghề này, mai xoay nghề khác, như hòn đá lăn mãi không bao giờ mọc rễ, thì chỉ nhọc xác, già người mà vẫn không ăn thua gì cả.

Cho tới lúc này, gã cảm thấy mỗi người cũng cần phải kiểm điểm lại xem đã thực hiện sự chọn lựa cho đời mình như thế nào ?